

Gemeente
Amsterdam

Enquête evaluatie verbetervoorstellen

Amsterdams bestuurlijk stelsel

Korte rapportage | mei 2021

Wanneer Amsterdammers contact opnemen met de gemeente, zijn zij hier over het algemeen tevreden over. Een goede website waar informatie duidelijk op te vinden is neemt volgens hen vooral hinder weg om contact op te nemen. Wel ervaren ruim zes op de tien Amsterdammers (64%) belemmeringen in het uitoefenen van invloed op de lokale politiek. Zo heeft de meerderheid het gevoel dat er onvoldoende manieren zijn om hun mening duidelijk te maken over zaken in het stadsdeel en dat zij onvoldoende invloed hebben op de lokale besluitvorming. Amsterdammers zijn overwegend positief over de toepassing van een loting voor het stadsdeelpanel, maar meer verdeeld over dit idee voor de stadsdeelcommissie. In lijn hiermee zou de meerderheid deelnemen aan een stadsdeelpanel als zij hiervoor worden ingeloot en geldt dit voor de stadsdeelcommissie voor de helft. De meerderheid van bewoners vindt dat de besluitvorming voor kwesties die het stadsdeel aangaan bij de stadsdeelcommissies zou moeten worden gelegd.

In 2018 werd het bestuurlijk stelsel in een nieuwe vorm gegoten. Hiermee werd beoogd om vanuit de gemeenteraad een betere wisselwerking met het lokaal bestuur in de stadsdelen te realiseren en om de gemeente toegankelijker te maken voor de inbreng en participatie van bewoners.¹ In 2020 werd de werking van het nieuwe stelsel geëvalueerd.² Hieruit bleek in grote lijnen dat deze ambities in de huidige vorm onvoldoende tot zijn recht komen. Hiermee ging het advies gepaard om de positie van het lokale bestuur te versterken en de inspraakmogelijkheden van stadsdeelbewoners hierin te verbeteren. Vanuit de gemeenteraad volgde een aantal voorstellen tot verbetering van het Amsterdams bestuurlijk stelsel.³

Voordat deze voorgenomen veranderingen definitief gemaakt worden, worden de wensen en suggesties van de Amsterdammers betrokken. Met dit doel zijn er een aantal mogelijkheden gecreëerd voor bewoners om hun mening over het huidige bestuurlijk stelsel te uiten, waaronder een online enquête, gefaciliteerd door O+S. Hierin werden deelnemers gevraagd te reageren op de voorstellen en hun blik op en ervaring van het stadsbestuur te delen. De resultaten ervan zijn in deze rapportage inzichtelijk gemaakt.

Om een zo groot mogelijke respons te realiseren is gekozen voor een online enquête. Deze enquête kon tussen 15 en 28 april 2021 door iedereen ingevuld worden via een link op de website van de gemeente Amsterdam. De werving van de deelnemers voor dit onderzoek werd benaderd met de 'geïnteresseerde Paroollezer' in het achterhoofd, waarmee werd uitgegaan van toenadering tot de enquête vanwege interesse in het onderwerp. Dit resulteerde in een respons van 495 deelnemers. Een keerzijde van deze wervingsmethode is dat er weinig controle uitgeoefend kan worden op de steekproef, waardoor deze niet de gehele Amsterdamse bevolking representeert. Door het gehele rapport wordt gerefereerd naar deze groep geïnteresseerde deelnemers met 'Amsterdammers', maar moet deze kanttekening in het achterhoofd gehouden worden.

Respons

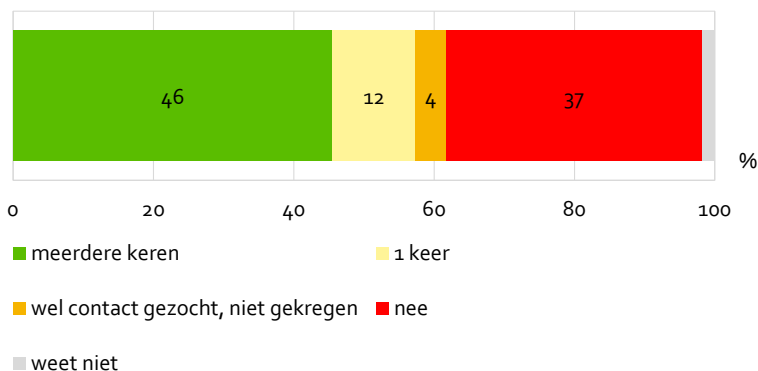
Van de 495 deelnemers aan het onderzoek, is de grootste groep woonachtig in stadsdeel Centrum (23%). Het stadsdeel met het kleinste aandeel deelnemers is Zuidoost (6%). In het begin van de enquête werden deelnemers gevraagd hoeveel interesse zij hebben in de manier waarop de stad bestuurd wordt. Het grootste deel geeft aan hier veel interesse in te hebben (45%). Bijna alle deelnemers (97%) hebben minstens enige interesse in het onderwerp. In lijn met de respons, geven deelnemers uit stadsdeel Zuidoost aan het minste interesse te hebben in het bestuurlijk stelsel. Over het algemeen bestaan er geen onverwachte verschillen in de enquêteresultaten tussen zij die aangeven veel interesse in het onderwerp te hebben en zij met minder interesse. Wel tonen de data een patroon van hogere participatie aan de lokale politiek door deelnemers met veel interesse. Anderzijds beoordeelt deze groep deelnemers het bestuurlijk stelsel en haar inspraakmogelijkheden over het algemeen negatiever dan de groep met minder interesse. Indien er verschillen bestaan in de resultaten op basis van stadsdeel, wordt dit in de tekst vermeld.

Ervaring met de Gemeente Amsterdam

57%

Van de ondervraagde Amsterdammers geven drie op de tien (29%) aan in de afgelopen 12 maanden persoonlijk contact te hebben gehad met iemand van de lokale politiek, zoals een wethouder, een raadslid, een stadsdeelbestuurder of een lid van de stadsdeelcommissie (zie figuur 1). Voor de meesten geldt dat zij meer dan eens contact hebben opgenomen. Dit komt overeen met de meting in 2019, waarbij met 2.663 deelnemers een representatieve groep Amsterdammers bereikt werd.⁴ Daarnaast geldt dat 77% van de huidige steekproef contact heeft gehad met een ambtenaar, bijvoorbeeld via een Stadsloket. Zij die veel interesse hebben in het bestuurlijk stelsel geven twee keer zo vaak aan contact te hebben gezocht met de gemeente Amsterdam. Een op de tien ondervraagde Amsterdammers die in het afgelopen jaar geen contact hebben gehad met iemand uit de lokale politiek of met een ambtenaar, heeft dit wel geprobeerd maar niet gekregen. Dit geldt in totaal voor 4% van Amsterdammers.

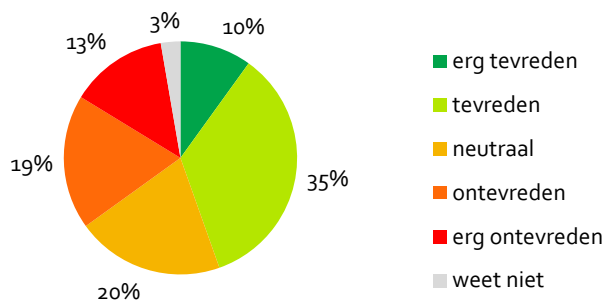
Figuur 1. Contact met iemand van de gemeente Amsterdam in de afgelopen 12 maanden (procenten)

De deelnemers die aangaven contact met de gemeente te hebben gehad, is gevraagd met wie dat contact geweest is en hoe zij het beoordelen. Zoals eerder genoemd, heeft het grootste deel, namelijk meer dan driekwart, in de afgelopen 12 maanden weleens contact gehad met een ambtenaar. Vier op de tien zijn in contact geweest met een stadsdeelbestuurder of een lid van een stadsdeelcommissie (42%). Voor 28% geldt dat zij contact hebben gehad met een gemeenteraadslid, 21% met een politieke partij, 16% met een wethouder en 4% met de Amsterdamse burgemeester. Van de deelnemers die aangeven contact te hebben gehad met de gemeente, zegt 4% de functie van de contactpersoon niet (meer) te weten en zegt 13% contact te hebben gehad met iemand waarvan de functie niet in het rijtje genoemd werd. Het grootste deel noemt dat het in dat geval ging om een project- of omgevingsmanager of een gebiedsmakelaar.

De grootste groep ondervraagde Amsterdammers die in het afgelopen jaar contact hebben gehad met iemand van de gemeente is tevreden over dit contact (zie figuur 2). Een op de vijf was er niet tevreden, maar ook niet ontevreden over. Een derde was ontevreden over het contact. Zij die contact hadden met een ambtenaar, zoals bijvoorbeeld bij een Stadsloket, waren het vaakst tevreden. Zij die de functie niet (meer) weten zijn het minst tevreden, maar de verschillen zijn klein.

Figuur 2. Tevredenheid over het contact met de gemeente (procenten)

Een goede website met duidelijke informatie maakt de gemeente voor de Amsterdammer toegankelijk(er)

Een goede website waar informatie duidelijk op te vinden is, is voor veruit de meeste Amsterdammers hetgeen wat het makkelijker maakt of zou maken om contact op te nemen met de gemeente. Een op de zes geeft dit aan (59%). Ook geldt voor een grote groep dat een fysieke locatie binnen het stadsdeel waar men heen kan met vragen en ideeën, zoals een inwonersloket, contact met de gemeente vergemakkelijkt (42%). Voor iets meer dan een derde helpt het of zou het helpen om iemand binnen de gemeente persoonlijk te kennen (36%). Drie op de tien noemen andere factoren die het contact met de gemeente zouden kunnen faciliteren. In de antwoorden wordt verbetering van digitale mogelijkheden het meest genoemd. Men zou graag de mogelijkheid hebben om via een app of e-mail direct melding te kunnen maken van een idee of vraag. Ook wordt veel geuit dat wanneer vervolgstappen op een melding teruggekoppeld zouden worden naar de inwoner, dit zou motiveren om contact op te nemen met de gemeente. Daarnaast wordt het idee van een buurtvertegenwoordiger geopperd.

Participatie aan de lokale politiek

Een op de vijf (19%) ondervraagde Amsterdammers geeft aan vaak iets te horen of te lezen over de stadsdeelcommissie van hun eigen stadsdeel. Voor een derde (32%) is dit soms het geval, terwijl 27% aangeeft hier zelden iets over te horen of lezen. Een kwart (23%) verneemt

(bijna) nooit iets over de commissie in hun stadsdeel. Voornamelijk in stadsdeel Noord hoort of leest men vaak iets over de stadsdeelcommissie.

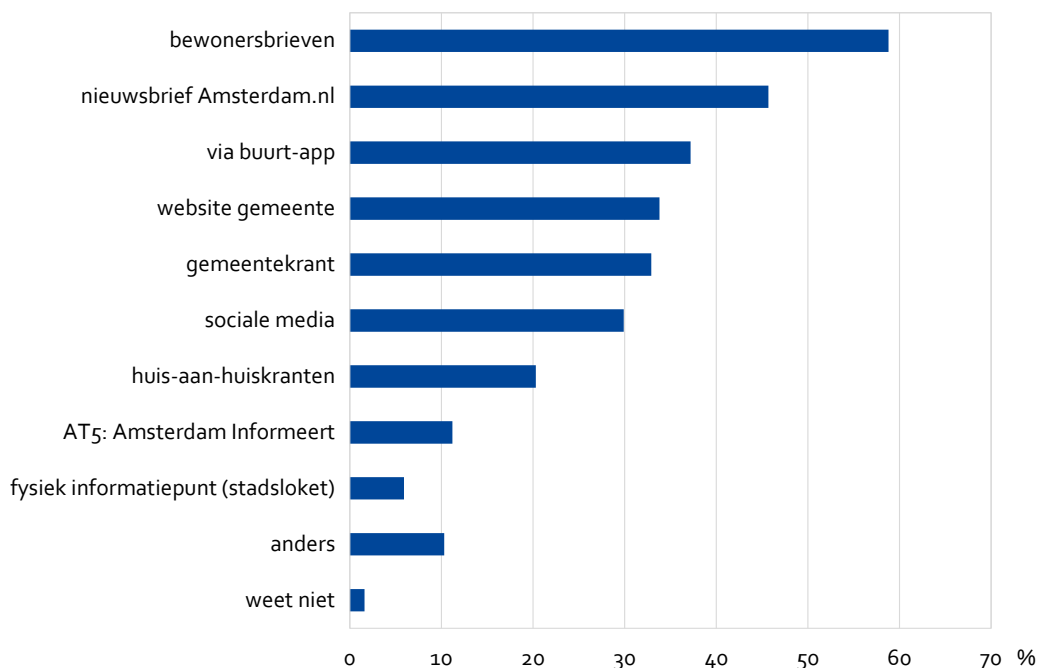
De voornaamste manier waarop Amsterdammers aan informatie over de stadsdeelcommissies komen is de website van de gemeente (www.amsterdam.nl, zie tabel 1). Tijdens de meting in 2019 werden hier ook de zoekmachines veel voor gebruikt.⁴ Daarnaast zijn sociale media, huis-aan-huisbladen en de gemeentekrant populaire manieren om op de hoogte te blijven van de stadsdeelcommissies. Andere genoemde manieren zijn de digitale nieuwsbrief, de krant en AT5.

Tabel 1. Manieren waarop Amsterdammers aan informatie over de stadsdeelcommissies komen, 2021 (%)

website van de gemeente (www.amsterdam.nl)	54
sociale media	42
huis-aan-huisbladen	39
gemeentekrant	32
zoekmachine	25
gemaild naar de gemeente	10
gebeld met de gemeente	7
stadsloket	3
anders	21
geen van bovenstaande	4

De meerderheid (59%) van de Amsterdammers geeft aan het liefst via bewonersbrieven te worden geïnformeerd over mogelijkheden om als burger mee te praten over de ontwikkelingen binnen de gemeente. Daarnaast wordt bijna de helft (46%) van de ondervraagden graag over mogelijkheden tot inspraak op de hoogte gesteld door de nieuwsbrief van de gemeente. Een fysiek informatiepunt, zoals een Stadsloket, wordt door slechts 6% aangeduid als voorkeursmanier om over inspraak geïnformeerd te worden.

Figuur 3. Manieren waarop Amsterdammers het liefst geïnformeerd worden over mogelijkheden tot inspraak, 2021 (%)

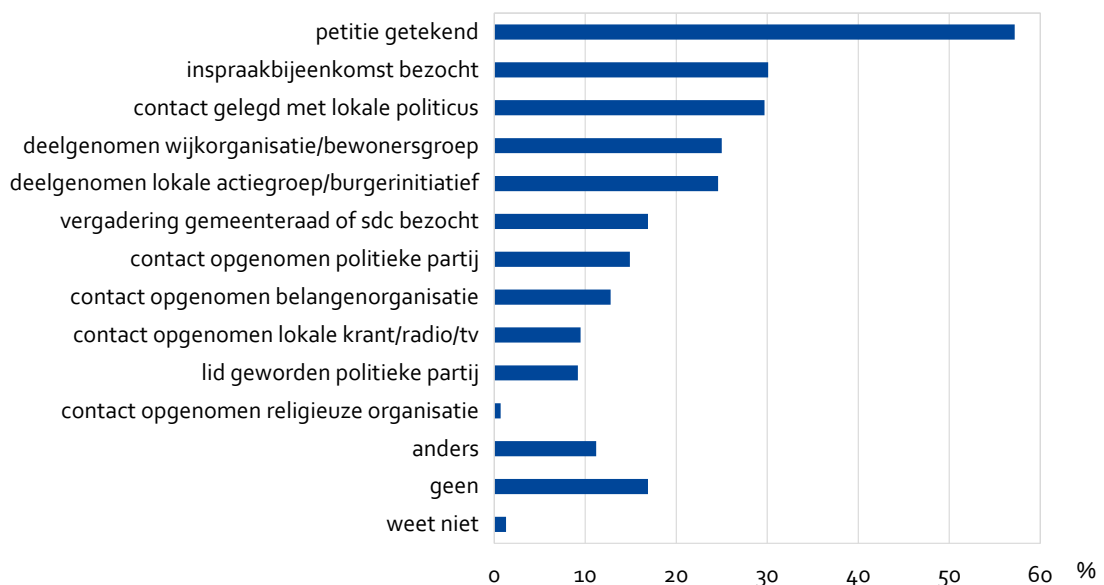

81%

Ruim acht van de tien Amsterdammers geven aan te gaan stemmen, mochten er binnenkort stadsdeelcommissieverkiezingen plaatsvinden. Dit aandeel ligt een stuk hoger dan de daadwerkelijke opkomst die Amsterdam in 2018 telde tijdens de gemeenteraadsverkiezingen (52%).⁵ Een op de tien ondervraagden zou misschien een stem uitbrengen en 6% geeft aan dit zeker niet te doen. In de stadsdelen Oost en Zuidoost is de terughoudendheid tot het uitbrengen van een stem het grootst. Inwoners van stadsdeel West twijfelen het meest of zij zouden gaan stemmen.

Aan de Amsterdammers is gevraagd op welke manier zij de afgelopen 12 maanden iets politiek aan de orde probeerden te stellen. Figuur 4 laat zien dat meer dan de helft (57%) aangeeft het afgelopen jaar een petitie te hebben ondertekend. Daarnaast bezochten drie op de tien een inspraakbijeenkomst en legde contact met een lokale politicus om invloed uit te oefenen op de lokale politiek (beide 30%). Van alle ondervraagde Amsterdammers heeft 82% in de afgelopen 12 maanden minimaal één van deze wegen gebruikt om lokaal iets politiek aan de orde te stellen. Voor de grotere groep ondervraagde Amsterdammers in 2019 gold dit voor slechts 31%.

Figuur 4. Manieren waarop Amsterdammers in de afgelopen 12 maanden invloed hebben uitgeoefend op de lokale politiek, 2021 (%)

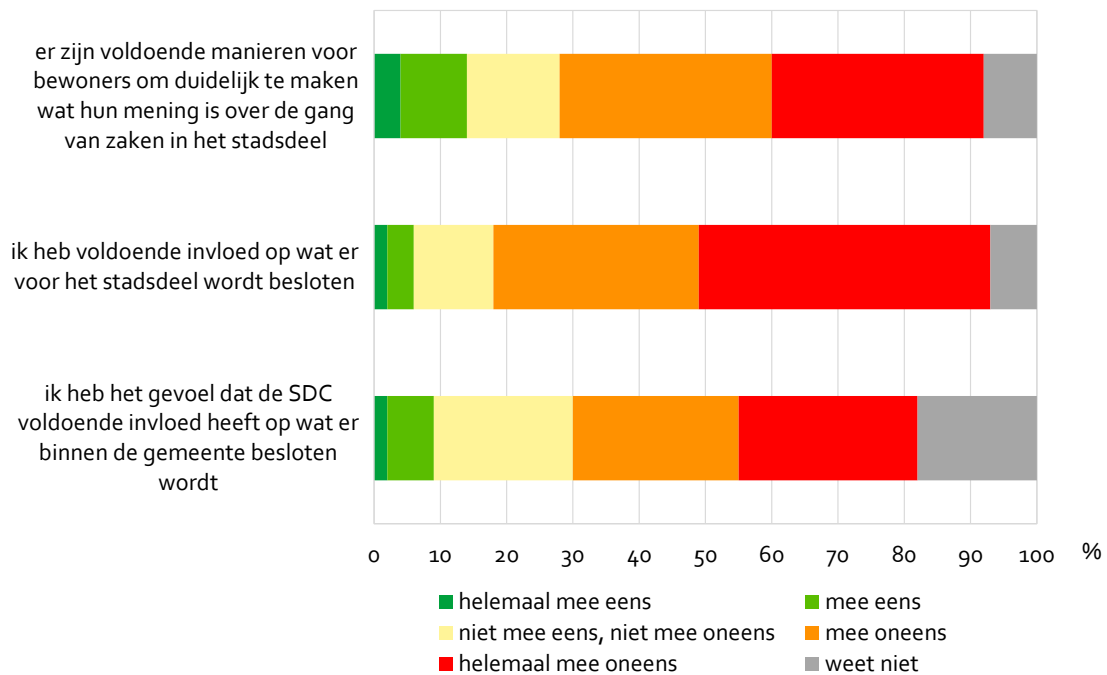
64%

Aan de Amsterdammers is gevraagd in hoeverre ze het gevoel hebben op politiek gebied lokaal invloed te kunnen uitoefenen. Ruim zes van de tien Amsterdammers geven aan hierin belemmerd te worden. Dit geldt het meest voor inwoners van de stadsdelen Oost (79%), Zuid (78%), Centrum (75%) en Nieuw-West (71%). In grote lijnen ontbreekt het aan vertrouwen in de lokale politiek en aan de invloed die men denkt te hebben op de besluitvorming. De perceptie dat besluiten al vaststaan op het moment van inspraak leeft onder inwoners. Ook noemen deelnemers dat de gemeente voor hen niet toegankelijk genoeg is om zo veel inspraak te leveren als zij zouden willen en dat de gemeente onvoldoende open staat voor de mening van de burger. Daarnaast wordt veel genoemd dat de stad te centraal bestuurd wordt en dat de vernomen afstand tot de lokale politiek te groot is. Men geeft aan onvoldoende af te weten van de politieke agenda van de centrale stad en het gevoel te hebben dat inspraak op stadsdeelniveau voor weinig verandering zorgt.

Over de stadsdeelcommissies zijn verschillende stellingen voorgelegd aan de respondenten (zie figuur 5). Hieruit blijkt dat meer dan de helft van de

Amsterdammers niet vindt dat er voldoende manieren voor bewoners zijn om hun mening duidelijk te maken over zaken in het stadsdeel. Daarnaast is driekwart het er niet mee eens dat ze voldoende invloed hebben op wat er in het stadsdeel besloten wordt. Ook heeft slechts 14% het gevoel dat de stadsdeelcommissie voldoende invloed heeft op wat er binnen de gemeente wordt besloten.

Figuur 5. In hoeverre Amsterdammers het eens zijn met stellingen over invloed bij de lokale politiek, 2021 (%)

Vertegenwoordiging

Amsterdammers voelen zich vertegenwoordigd wanneer zij kunnen meebeslissen via een referendum

Op de vraag wanneer men zich goed vertegenwoordigd zou voelen in hun stadsdeel, worden verschillende elementen belangrijk gevonden. Bijna zes op de tien respondenten (58%) geven aan dat zij zich vertegenwoordigd zouden voelen wanneer ze kunnen meebeslissen via een (stadsdeel)referendum. Bijna de helft (48%) zegt dat het kunnen kiezen van stadsdeelcommissieleden belangrijk is. Het kunnen kiezen van het dagelijks bestuur (40%) en wanneer de stadsdeelcommissie onderwerpen bespreekt die hen aangaan (38%) worden ook vaak gekozen. Zie tabel 2 voor een overzicht.

Tabel 2. Wanneer respondenten zich goed vertegenwoordigd voelen, 2021 (%)

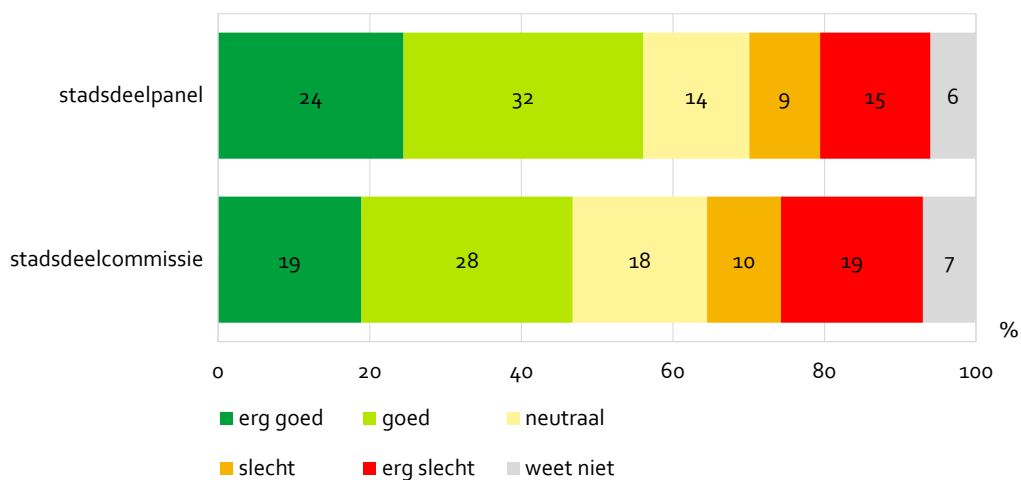
wanneer ik kan meebeslissen via een (stadsdeel)referendum	58
wanneer ik stadsdeelcommissieleden kan kiezen	48
wanneer ik dagelijks bestuur kan kiezen	40
wanneer de stadsdeelcommissie onderwerpen bespreekt die mij aangaan	38
wanneer het dagelijks bestuur onderwerpen bespreekt die mij aangaan	32
wanneer (gelote) Amsterdammers meebesturen	30
wanneer ik leden van de stadsdeelcommissie ken	22
wanneer ik leden van het dagelijks bestuur ken	18
anders	19
geen van bovenstaande	3
weet ik niet	2

Amsterdammers overwegend positief over een loting voor het stadsdeelpanel, verdeeld over een loting voor de stadsdeelcommissie

Ondervraagden werd in het onderzoek het voorstel voorgelegd om een loting toe te passen om willekeurige Amsterdammers een plek te geven in het stadsdeelpanel en in de stadsdeelcommissie. De meerderheid van de Amsterdammers in het onderzoek vindt het idee om een loting in te zetten voor een panel een goed idee (56%); een kwart (24%) zegt dit zelfs een erg goed idee te vinden (zie figuur 6). Anderzijds vindt ook een kwart het een slecht idee (24%). Een klein deel, 14%, is er neutraal over.

Over het toepassen van een loting voor de stadsdeelcommissies zijn de meningen meer verdeeld (zie figuur 6). Bijna de helft vindt het een goed idee (47%). Ook vindt 29% van de Amsterdammers het juist een slecht idee. Het overige deel (18%) geeft aan het idee niet goed, maar ook niet slecht te vinden.

Figuur 6. Mening over het idee van een loting voor het stadsdeelpanel (boven) en voor de stadsdeelcommissie (onder), 2021 (%)

Voor veel Amsterdammers hangt de beslissing tot deelname aan een stadsdeelpanel of -commissie af van de hoeveelheid tijd wat het zal kosten

61%

Ook is deelnemers gevraagd of zij zelf zouden deelnemen aan een deels geloot stadsdeelpanel, wanneer zij daarvoor ingeloot zouden worden. Een groot deel van hen zou in dat geval deelnemen (61%). Ongeveer een op de tien zou niet deelnemen (13%). Het overige deel van de respondenten zou misschien deelnemen aan een stadsdeelpanel wanneer zij zouden worden ingeloot (22%). In stadsdelen Noord en Zuidoost bestaat de meeste terughoudendheid in de beslissing tot deelname aan een stadsdeelpanel.

Aan de respondenten die aangaven te twijfelen is gevraagd waar deze beslissing voor hen het meest van zou afhangen (zie tabel 3). Het grootste deel, vier op de tien, zegt dat het ervan afhangt hoeveel tijd het zou kosten om deel te nemen (39%). Anderen gaven aan dat ze alleen zouden deelnemen wanneer ze volwaardig lid zouden worden (14%), of juist alleen wanneer het enkel om een adviesrol gaat (11%). Een vergoeding krijgen voor deelname blijkt geen belangrijke reden (1%). Andere genoemde redenen zijn vooral dat het ervan afhangt of er daadwerkelijk iets met de inbreng en adviezen wordt gedaan.

Tabel 3. Redenen om wel of niet deel te nemen aan een stadsdeelpanel, 2021 (%)

het hangt ervan af hoeveel tijd het zal kosten	39
ik zou alleen mee willen doen wanneer ik volwaardig lid word van de stadsdeelcommissie	14
ik zou alleen mee willen doen als het alleen een adviesrol is	11
het hangt af van de vergoeding	1
anders	32
weet ik niet	5
totaal	100

Aan de respondenten die aangaven niet te willen deelnemen is gevraagd wat daar de voornaamste reden voor is. Respondenten noemen hierbij even vaak dat ze geen interesse hebben en dat ze er niet geschikt voor zijn (beide 16%). Een klein deel heeft er geen tijd voor (10%) en de meerderheid (57%) heeft een andere reden om niet te willen deelnemen aan een stadsdeelpaneel. Hieruit komt met name naar voren dat men niet gelooft in de invloed van een stadsdeelpanel.

50%

Het aantal ondervraagden wat zou deelnemen in een deels gelote stadsdeelcommissie, wanneer zij daarvoor worden ingeloot, ligt iets lager dan het deel wat zou deelnemen aan een panel, namelijk op de helft. Een kwart zou misschien deelnemen, en 19% zou dit niet doen. Ook over deelname aan een stadsdeelcommissie blijken inwoners van de stadsdelen Noord en Zuidoost het minst enthousiast. Voor de respondenten die aangeven misschien deel te nemen aan een stadsdeelcommissie, is de meest gekozen reden de hoeveelheid tijd wat het zal kosten (41%). Mits zij een volwaardig lid zouden worden van de stadsdeelcommissie, zou 17% willen meedoen. Een op de tien wil alleen deelnemen als het een adviesrol betreft (zie tabel 4).

Tabel 4. Redenen om wel of niet deel te nemen aan een stadsdeelcommissie, 2021 (%)

het hangt ervan af hoeveel tijd het zal kosten	41
ik zou alleen mee willen doen wanneer ik volwaardig lid word van de stadsdeelcommissie	17
ik zou alleen mee willen doen als het alleen een adviesrol is	10
het hangt af van de vergoeding	2
anders	24
weet ik niet	6
totaal	100

De respondenten die zeggen niet te willen deelnemen aan een deels gelote stadsdeelcommissie wanneer zij daarvoor zouden worden ingeloot, geven aan er niet geschikt voor te zijn (19%) of geen tijd (12%) of interesse in te hebben (11%). De meerderheid (57%) draagt echter een andere reden aan. Hierbij wordt het meest genoemd dat deze manier van werven niet democratisch is en dat de stadsdeelcommissie te weinig invloed heeft op de lokale politiek.

De centrale stad versus de stadsdelen: verdeling van taken en bevoegdheden

“De stadsdeelcommissie moet kunnen beslissen over alle onderwerpen die het stadsdeel aangaan.”

Een goede verdeling van taken en bevoegdheden tussen de centrale stad en de stadsdelen maakt het inwoners makkelijker om de gemeente met vragen en ideeën te benaderen. Om de voorkeur van de Amsterdammers met betrekking tot de taakverdeling te peilen, is hen hierover een aantal vragen gesteld. De ruime meerderheid van ondervraagden (63%) vindt het in ieder geval belangrijk dat er naast de gemeenteraad ook een stadsdeelcommissie is. Toch vindt ook een op de vijf dit onbelangrijk (19%); hiervan geeft het grootste deel aan dit zelfs erg onbelangrijk te vinden. 12% van ondervraagden laat het in het midden.

Vervolgens werden ondervraagden een aantal onderwerpen voorgelegd die lokaal op de politieke agenda staan (zie tabel 5). Voor alle onderwerpen geldt dat de meerderheid van Amsterdammers van mening is dat de stadsdeelcommissie er besluiten over zou moeten maken. De kwesties waarover zij deze mening het sterkst uitspreken zijn openbare ruimte en groen en gebiedsgericht werken.

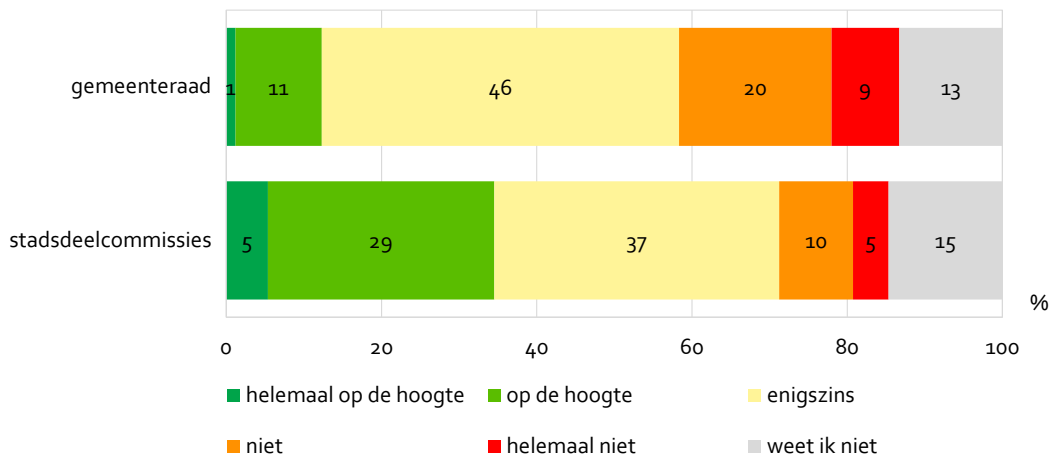
Een grote groep, 56%, draagt andere onderwerpen aan waarover zij van mening zijn dat de besluitvorming bij de stadsdeelcommissie zou moeten liggen. Het grootste deel vindt dat de stadsdeelcommissie zeggenschap zou moeten hebben over alle politieke kwesties die betrekking hebben op het stadsdeel. Daarnaast dragen ondervraagden onderwerpen aan als verkeer en parkeren, veiligheid, openbare orde en handhaving, de aanpak van vervuiling en overlast en sociale problematiek en welzijnskwesties.

Tabel 5. “Over welke onderwerpen vindt u dat de stadsdeelcommissie zou moeten beslissen?”, 2021 (%)

openbare ruimte en groen	81
gebiedsgericht werken	80
omgevingsvergunningen	71
omgevingsplannen	62
participatiebeleid	54
beleid welzijn, zorg en sociale zaken	51
anders	56
geen	2
weet ik niet	3

Onder Amsterdammers leeft de perceptie dat de gemeenteraad niet op de hoogte is van wat er in de stadsdelen speelt. Drie op de tien ondervraagden geven dit aan. Ongeveer de helft vindt dat de gemeenteraad enigszins op de hoogte is van lokale kwesties. Slechts 12% denkt dat de gemeenteraad op de hoogte is. Volgens deelnemers is de stadsdeelcommissie wel op de hoogte van wat er in de stadsdelen gebeurt. Maar 15% denkt dat dit niet zo is.

Figuur 7. In hoeverre Amsterdammers vinden dat de gemeenteraad (boven) en stadsdeelcommissies (onder) op de hoogte zijn van wat er in de stadsdelen gebeurt, 2021 (%)

Kiesrecht

Een derde van de Amsterdammers is het eens met de stelling dat het kiesrecht voor de stadsdeelverkiezingen verlaagd moet worden van 18 naar 16 jaar (zie figuur 8). Een groter deel, namelijk de helft van ondervraagden, is het hier niet mee eens; zij vinden dat 16-jarigen hiervoor geen kiesrecht zouden moeten krijgen.

De helft van de Amsterdamse inwoners geeft aan het eens te zijn met het idee om kiesrecht voor het stadsbestuur te verstrekken aan inwoners van buiten de Europese Unie die minstens twee jaar in Amsterdam wonen. Anderzijds geeft bijna twee op de vijf Amsterdammers (38%) aan het hier niet mee eens te zijn.

Figuur 8. In hoeverre Amsterdammers vinden dat de leeftijdsgrens voor kiesrecht voor de stadsdeelverkiezingen verlaagd moet worden van 18 naar 16 jaar (links) en verstrekt moet worden aan non-EU inwoners (rechts), 2021 (%)

Noten

- 1 Bron: Gemeente Amsterdam. *Voorgenomen hoofdlijnen bestuurlijk stelsel vanaf 2022*.
- 2 Bron: Necker van Naem. *Evaluatie bestuurlijk stelsel Amsterdam*. November 2020, Tilburg.
- 3 Bron: <http://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/bestuurlijk-stelsel/voorstel-verbetering-bestuurlijk-stelsel/>
- 4 Bron: OIS. *Amsterdamse Burgermonitor 2019*. Amsterdam, oktober 2020.
- 5 Bron: <https://www.parool.nl/nieuws/dit-is-de-uitslag-van-de-gemeenteraadsverkiezing-bodaod1e/>

Colofon

Opdrachtgever
Directie Bestuursadvisering & Strategie
Kim de Jong

Foto pagina 2: Edwin van Eis (2021)
Foto pagina 7: Edwin van Eis (2018)

Onderzoek en Statistiek (O+S)
Weesperstraat 113-117
1018 VN Amsterdam
Telefoon: 020 251 0333

Willem Bosveld
Nina Vos
Susan Bosdijk
Emy Idema

w.bosveld@amsterdam.nl
data.amsterdam.nl